Gemeente Groningen

Onderwerp Klimaatadaptieve en groene gemeente, klimaatstresstest en vervolg

Steller M. Schuit

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon 050-3678423 Bijlage(n) 1 Ons kenmerk 7125973

Datum 03-10-2018 Uw brief van Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

We hebben afgelopen zomer kennisgemaakt met de effecten van klimaatverandering. Het was lange tijd heet en droog. De verwachting is dat soortgelijke situaties in de toekomst vaker gaan voorkomen. Deze zomer was daarmee een praktijktest voor wat klimaatverandering voor ons kan betekenen. Omgaan met deze klimaatverandering biedt kansen voor een leefbare en aantrekkelijke gemeente. Het toevoegen van meer groen is bijvoorbeeld niet alleen goed voor het bergen van water of meer schaduw op hete plekken. Het gaat ook om een verhoging van de esthetische waarde van onze buurten, dorpen en binnenstad. De verblijfskwaliteit gaat omhoog waardoor het woongenot in onze wijken of de waardering van de binnenstad wordt vergroot. Robuuste groene en blauwe verbindingen en structuren dempen de effecten van een veranderend klimaat maar bieden ook kansen voor het verbeteren van ecologische waarden en/of de realisatie van aantrekkelijke wandel- en fietsroutes die bijdragen aan een gezonde en inclusieve samenleving.

In onze omgevingsvisie The Next City hebben wij de leefkwaliteit in een compacte stad centraal gesteld. Het is een uitdaging om dit uitgangspunt in relatie tot klimaatverandering de komende tijd uit te werken. Hoe ziet een toekomstbestendige compacte stad eruit? Hoe werkt dit door in onze ontwikkelgebieden waar wij (conform de Next City) de groeiende stad willen opvangen? Dit zijn belangrijke vragen waar wij als vervolg op de nu gepresenteerde klimaatstresstest mee bezig gaan.

In januari 2018 hebben wij u met een brief (datum: 10-01-2018 met kenmerk: 6715392) en bijbehorend plan van aanpak, geïnformeerd over de thema's klimaatadaptatie en groenbeleid. Afgelopen voorjaar en zomer hebben wij de eerste stap uit ons plan van aanpak uitgevoerd, de klimaatstresstest.

In voorliggende brief willen wij u nader informeren over:
- de resultaten van deze stresstest
- het vervolgproces richting klimaatagenda
- inhoudelijke uitwerkingen waar we reeds mee starten
- de planning van bovenstaande

Ten slotte willen wij u nog graag informeren over de City Deal Klimaatadaptatie en geven wij u een stand van zaken rondom het Klimaatinstituut: *Global Centre on Adaptation* (voorheen Global Centre of Excellence on Climate Adaptation).

Effecten in beeld, de stresstest
Afgelopen maanden hebben wij een analyse naar de gevolgen van klimaatverandering in de huidige gemeenten Groningen en Ten Boer uitgevoerd. Het eindresultaat vindt u als bijlage bij deze brief terug.

De klimaateffecten wateroverlast, hitte, droogte, waterveiligheid (overstromingen) en het frequenter optreden van extreme weerssituaties hebben wij via een sectorale aanpak en conform de methodieken van de Nationale Adaptatiestrategie (NAS) en het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) beoordeeld. Verschillende sectoren hebben wij meegenomen in de analyse. Deze sectoren zijn:
- Gezondheid;
- Natuur;
- Recreatie;
- Infrastructuur en energie;
- Landbouw;
- Veiligheid;
- Water en ruimte.

Hiermee is een breed scala aan mogelijke effecten in beeld gebracht. De stresstest kan gezien worden als een eerste inventarisatie. Het betreft een eerste brede nulmeting. Verandering of aanscherping van inzichten en beschikbare (lokale) kennis (bijvoorbeeld t.a.v. de verwachte klimaatverandering) en technologische ontwikkelingen kunnen het beeld in de toekomst weer doen veranderen.

De effecten vinden wij in het gehele grondgebied van beide gemeenten. Binnen de sector Water en Ruimte vinden we potentiele hitte en wateroverlast locaties veelal in onze 'dynamo's' of economische kerngebieden zoals de binnenstad, kantoren/bedrijventerreinen en wijkwinkelcentra. Wateroverlast

is hierin niet iets nieuws maar de kans dat overlast in de toekomst vaker zal gaan optreden vraagt om continue aandacht. Bijvoorbeeld in een nieuw water- en rioleringsplan.

Binnen de sector Gezondheid en Recreatie staan met name kwetsbare groepen in onze gemeenten in relatie tot hittestress centraal. Ouderen, jonge kinderen vormen hierin de grootste twee groepen. In de stresstest hebben wij met name gekeken naar locaties waar deze groepen zich vaak bevinden zoals scholen, zieken- en verpleeghuizen. Ook sportterreinen komen duidelijk naar voren op de nieuwe hittestresskaart. Hiernaast heeft langdurige warme periodes zijn effecten op water. Een verslechtering van de waterkwaliteit (bijvoorbeeld toename van blauwalg) brengt gezondheidsrisico's met zich mee.

In de sector Landbouw staat met name economische schade centraal. Dit door lange droge periodes of extreme weersituaties zoals hagel en veel water op het land. Binnen de sector Natuur gaat het met name om het verdwijnen maar juist ook het opkomen van (invasieve) soorten. Daarnaast heeft droogte uiteraard zijn effecten op het groen.

Naast verschillende digitale analyses hebben we relevante informatie via zogenaamde 'risicodialogen' verkregen en verwerkt in de eindrapportage. In deze sectorale bijeenkomsten (inclusief een kick-off bijeenkomst met Gerrit Hiemstra) hebben wij onze strategische partners, grote werkgevers, maatschappelijke organisaties en voor de betreffende sector relevante organisaties bevraagd op het thema klimaatverandering. Vragen gingen o.a. over: hoe ervaren zij klimaatverandering, herkennen ze het beeld van gepresenteerde modellen, welke maatregelen treffen zij al? Tijdens deze bijeenkomsten hebben wij gemerkt dat er nog veel verschil bestaat in het kennisniveau. De bijeenkomsten hebben daarmee ook zeker geleid tot een grotere bewustwording ten aanzien van het veranderende klimaat en een sterkere 'sense of urgency'. Een belangrijk doel dat op dit moment nog zeker continu aandacht behoeft. Zoals wij ook in onze brief van januari 2018 hebben aangegeven willen wij komen tot gedragen maatregelen die we vervolgens samen met onze inwoners, bedrijven, organisaties en mede-overheden moeten uitvoeren.

De stresstest betreft in eerste instantie een inventariserend onderzoek. De stresstest is richtinggevend en biedt veel basisinformatie voor het vervolg en verschillende (sectorale) uitwerkingen (zie hieronder). Verdere prioritering en kaderstelling vindt in de vervolgstappenplaats. In de rapportage worden ook een aantal aanbevelingen gedaan. Deze nemen wij uiteraard mee in het vervolg.

Vervolgproces, richting klimaatagenda en maatregelen
Het rijk geeft in het Deltaplan aan dat elke gemeente in Nederland in 2019 een gebiedsdekkende stresstest moet hebben uitgevoerd. Na 1 januari 2019 willen wij de stresstest (inclusief bijbehorende communicatief proces) ook gaan uitvoeren voor het grondgebied van de huidige gemeente Haren. In voorbereiding daarop betrekken wij Haren al wel reeds in de voorbereidingen. Op deze manier voldoen wij aan de wens van het rijk.

De stresstest geeft op integrale wijze inzicht in de potentiele kwetsbaarheden in onze gemeente. Een volgende stap is het bepalen van het ambitieniveau op dit thema. Dit wordt voor een groot deel opgepakt via een aantal sectorale uitwerkingen zoals een nieuwe visie op het groen en een nieuw gemeentelijk water- en rioleringsplan (GWRP). Overige onderdelen pakken wij separaat op. Wij leggen de keuze van deze ambitieniveaus ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad. Na een vastgesteld ambitieniveau stellen wij een uitvoeringsagenda (de klimaatagenda) op. Voor een groot deel ook via eerder genoemde sectorale uitwerkingen.

Zoals aangegeven is klimaatverandering niet iets dat enkel gemeenten of specialisten aan gaat. Ook bewoners en ondernemers, onze strategische partners en maatschappelijke organisaties hebben hun rol te spelen. In het kader van de stresstest hebben wij al veel organisaties bij het onderzoek betrokken. Dit willen wij in het kader van de klimaatagenda nogmaals doen. Samen met deze organisaties selecteren en prioriteren we de belangrijkste 'hotspots' die uit de stresstest naar voren zijn gekomen. Hierbij gaan wij ook actief opzoek naar acties en maatregelen die partijen zelf kunnen gaan uitvoeren.

Ook willen wij ons proces verbreden naar bewoners en ondernemers. Hiervoor ontwikkelen wij op dit moment verschillende communicatietools, waarmee wij het bewustzijn en de actiegerichtheid bij inwoners en ondernemers willen vergroten. Zo werken we aan een (1) Wijkklimaattool Een instrument dat bewoners in staat stelt de effecten van klimaatverandering in hun eigen woonomgeving te volgen. Vooruitlopend hierop presenteren wij (2) een app (voor smartphone en tablet) die gericht is op het vergroenen van je eigen tuin en werken we aan de realisatie van een (3) groenmonitor die op laagdrempelige wijze inzicht geeft in de stand van het groen in de gemeente. Uiteraard ontsluiten wij de resultaten van de stresstest ook digitaal. Met de groenmonitor geven wij onder andere uitvoering aan de raadsmotie van april 2018 van de gemeenteraad van Groningen.
Daarnaast organiseren we (4) op Let's Gro verschillende activiteiten rondom het thema klimaatverandering en houden we (5) een gemeentebrede enquête over groen en klimaat.

In een ontwerpmanifestatie (6) willen wij samen met betrokkenen en onze inwoners onder andere opzoek naar uitwerkingen van onze omgevingsvisie The Next City. De in de inleiding van deze brief gepresenteerde vragen spelen daarin een belangrijke rol.

Het communicatieve proces kent verschillende doelen. We gaan actief opzoek naar voorkeuren, ideeën en prioritering in de gemeente. Daarnaast werken wij actief aan een grotere bewustwording en het vergroten van het kennisniveau op het thema. De individuele bewoner/eigenaar kan immers zelf ook aan de slag met het vergroenen van de eigen tuin, samen met de buren een groene geveltuin aanleggen of in het geval van een groot bedrijfsperceel nadenken over het afkoppelen van regenwater.

Nu reeds aan de slag
Zoals ook in onze brief uit januari gemeld zijn wij al actief in de uitvoering van verschillende acties en maatregelen. Van pilots met waterdoorlatend asfalt tot onze regentonnensubsidie. Ook zijn wij door IVN geselecteerd als partnergemeente in het Tiny Forest concept. Daarnaast bereiden wij op dit moment een tweetal plannen voor die direct een relatie hebben met klimaatverandering. Dit zijn:

- een nieuwe visie op het versterken van groen;
- een nieuw gemeentelijk water- en rioleringsplan.

De nu uitgevoerde stresstest is een belangrijke bron van informatie voor deze plannen. Door de informatie die de stresstest biedt kan bijvoorbeeld veel gerichter aangeven worden waar meer groen nodig is of waar extra maatregelen ten aanzien van het voorkomen van wateroverlast moeten worden genomen.

Visie versterken groen
Op dit moment bereiden wij een visie voor op het versterken van groen. Dit kan reeds gezien worden als een maatregel zoals wij in onze klimaatagenda willen opnemen. Met de resultaten van de stresstest kunnen we al gericht bezig met deze visie. We wachten dan ook niet op de klimaatagenda maar gaan onmiddellijk met dit traject aan de slag. Wel willen wij in deze visie uitgaan van de nieuwe gemeente Groningen (inclusief Ten Boer en Haren).

Nieuw gemeentelijk water- en rioleringsplan (GWRP)
Ook dit plan kan reeds gezien worden als een uitvoeringsmaatregel van onze klimaatagenda. Ook hier geldt dat de stresstest een belangrijke inhoudelijke basis vormt voor het GWRP. Om wettelijke redenen zijn we verplicht het plan volgend jaar op te leveren. De scope van een nieuw GWRP is de nieuwe gemeente Groningen.

City Deal klimaatadaptatie
Groningen is uitgenodigd om deel te nemen aan de City Deal klimaatadaptatie. In de City Deal werken publieke en (semi)private partijen samen om klimaatadaptatie in steden te versnellen, door kennis uit te wisselen, nieuwe vormen van governance en financiering te verkennen en innovaties te ontwikkelen.

Global Centre on Adaptation (GCA)
Het instituut is met ingang van 1 september 2018 gehuisvest op de vierde verdieping van de Energy Academy Europe op Zernike Campus. Op 17 oktober 2018 zal de GCA-vestiging in Groningen officieel worden geopend. Het GCA heeft een mondiale doelstelling en heeft als belangrijkste taak om wereldwijd als kennismakelaar te opereren op het gebied van klimaatadaptatievraagstukken en -oplossingen. De akkoordpartners spelen een actieve rol en dragen zowel in uren als in de huisvesting van het GCA bij aan de ontwikkeling van het Centre. De wetenschappelijke en toegepaste kennis bij de RUG en de Hanzehogeschool over klimaatadaptatie wordt op deze manier internationaal goed ontsloten.
Het Noordelijke ecosysteem van kennisinstellingen, overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties (Climate Initiative) proberen we zoveel mogelijk in verbinding te brengen met de opgaven van het Global Centre. Op deze manier verwachten wij de nodige spin-off voor de noordelijke regio.

Het GCA is bezig een mondiale politieke commissie op te richten. Deze Global Commission on Adaptation moet de verdere ontwikkeling van het instituut in een stroomversnelling brengen. Op 16 oktober a.s. zal de voorzitter van de Global Commission, de commissie lanceren in Rotterdam. Ook Groningen is hier prominent vertegenwoordigd.

Planning en proces
De stresstesten voor de huidige gemeenten Groningen en Ten Boer zijn gereed. De resultaten kunt u in de bijlage bij de brief vinden. Na 1 januari 2019 willen wij dit ook voor het Harense deel gaan uitvoeren. In de voorbereiding wordt Haren al zoveel mogelijk betrokken.

Wij willen in het bepalen van de ambities en opzetten van het uitvoeringsprogramma zoveel mogelijk onze bewoners, ondernemers, organisaties en relevante partners betrekken. Tot 1 januari 2019 richten wij ons enkel op de huidige gemeenten Groningen en Ten Boer. Na 1 januari verbreden wij dit (communicatieve)proces met de huidige gemeente Haren.

Een gebiedsdekkende stresstest voor onze nieuwe gemeente willen wij in het tweede kwartaal van 2019 aan de nieuwe gemeenteraad ter besluitvorming voorleggen. We streven ook naar een klimaat- uitvoeringsagenda voor de zomer van 2019. Het kan het zijn dat sectorale uitwerkingen langere tijd

nodig hebben. Een nieuwe visie op het groen verwachten wij voor de zomer van 2019 op te kunnen leveren. Een nieuw GWRP willen wij eind 2019 richting een nieuwe gemeenteraad brengen. De voorbereidingen voor deze plannen zijn reeds gestart. De wens is om voor deze plannen uit te gaan van de nieuwe gemeente Groningen.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

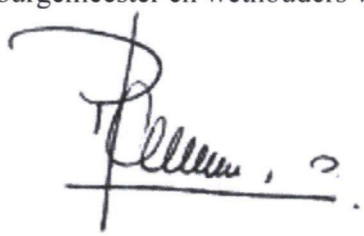

de burgemeester,
Peter den Oudsten

de secretaris,
Peter Teesink